

UDK 811.16 (063)

811.163.42(063)

Stručni članak

Primljen: 26. 02. 2006.

Prihvaćen za tisak: 27. 10. 2006.

DALIBOR BROZOVIĆ

HAZU

Zrinjski trg 11, HR – 10000 Zagreb

DVA ZADARSKA SLAVISTIČKA SKUPA 2002. GODINE

U radu se iznose osnovni podatci o III. kongresu hrvatskih slavista i o hrvatskome zasjedanju uredništva i radne skupine Općeslavenskoga lingvističkog atlasa (OLA), koja su oba skupa održana u listopadu 2002. u Zadru.

KLJUČNE RIJEČI: *Zadar, kongres, slavistika, dijalektologija*

Mislim da se vrijedno podsjetiti na hrvatski slavistički kongres održan u Zadru u listopadu 2002. Na tome je kongresu bilo bez sumnje preko 200 što domaćih što stranih referata i slobodno se može reći da je to bila u svakom smislu prilično točna slika hrvatske slavistike novijega doba. Treba zapravo reći da je u listopadu 2002. Zadar bio svojevrsno središte ne samo hrvatske nego i međunarodne, gotovo opće slavistike – s jedne strane zato što je na tome kongresu sudjelovalo s referatima (svi na hrvatskome jeziku, izuzev jedan crnogorski) i pedesetak stranih slavista iz 16 ili 17 neslavenskih i slavenskih zemalja s triju kontinenata,¹ i s druge strane zato što je u istom mjesecu odražen u Zadru i godišnji sastanak uredništva i radne skupine Općeslavenskoga lingvističkog atlasa, koji se svake godine održava (još od 1959.) u drugome slavenskom gradu u drugoj slavenskoj zemlji, a zadarsko je zasjedanje bilo prvo u Republici Hrvatskoj.

O zadarskim slavističkim skupovima pisao sam u Matičinu *Vijencu* br. 227 od 14. studenoga 2002. pod naslovom "Dva zadarska skupa u listopadu".² Ovdje ću, naravno, biti mnogo konkretniji nego što sam mogao biti u *Vijencu* – to su ipak posve različiti tekstovi.

¹ Zemalja 16 ili 17? Radi se o tome da su uz zadarski hrvatski slavistički kongres izašle dvije knjige, *Knjiga sažetaka* (255 str.) i *Raspored rada. Adresar sudionika* (40 str.), s time da je ta druga knjiga izdana još jednom, s izmjenama i dopunama, nešto proširena. Brojevi sudionikâ, referatâ, jezika u sažetcima i sl. mogu biti samo približni – neki su se sudionici najavili (i eventualno poslali sažetke), a nisu došli, drugi su došli nenajavljeni, treći su pak autori dvaju referata, četvrti su bili suautori u nekim referatima, peti su mijenjali jezik sažetaka, itd. Problem je i u broju zemalja iz koji su bili sudionici (bez obzira što su se neki najavili i nisu se pojavili). Sigurno je da su bili sudionici (s veoma različitim brojem priloga) iz BIH, Crne Gore, Slovenije, Poljske, Ukrajine, Rusije, Austrije, Njemačke, Nizozemske, Švedske, Australije, USA, Kanade, Italije, Mađarske i Finske, ali nije sigurno je li sudjelovao sudionik iz Bugarske.

² Pretiskano bez izmjene u mojoj knjizi *Prvo lice jednine*, MH, Biblioteka *Vijenac*, 2005., str. 200-203; u toj su knjizi sabrane sve moje «kolumne» u *Vijencu* od rujna 2000. do svibnja 2003

Hrvatske slavističke kongrese organizira Slavistički komitet Hrvatskoga filološkoga društva. Prvi je kongres održan u Puli 19-23. rujna 1995., drugi kongres (predviđen za 1998.) održan je u Osijeku 14-18. listopada 1999., a treći je bio zadarski, 15. do 18. listopada 2002. Četvrti kongres hrvatskih slavista najavljuje se i predviđa za jesen ove godine (2006.) u Varaždinu i Čakovcu.

Uz svaki hrvatski slavistički kongres dodjeljuje Slavistički komitet HFD tri nagrade: nagradu "Antun Barac" za književnu kroatistiku, nagradu "Stjepan Ivšić" za jezikoslovnu kroatistiku i nagradu "Vatroslav Jagić" za inozemnoga slavista zaslužna za kroatističke probleme. Na zadarskome je kongresu nagrada "Antun Barac" dodijeljena zagrebačkomu profesoru hrvatske književnosti akademiku Miroslavu Šicelu, nagrada "Stjepan Ivšić" piscu ovih redova, a nagrada "Vatroslav Jagić" istaknutomu američkom slavistu i kroatistu Henriku Birnbaumu, preminulomu baš u tijeku samih priprema za zadarski kongres. Nagrade se sastoje od medalje s likom naslovnika (Jagić, Barac, Ivšić) i od knjižice s biobibliografijom nagrađenika. Birbaumljevu je nagradu primila njegova supruga, koja je kao prava sudionica prisustvovala zadarskomu kongresu.

Tematika zadarskoga kongresa hrvatskih slavista bila je podijeljena u sedam okvirnih područja, i to 1. Hrvatski jezik u 18. stoljeću, 2. Normativni problemi hrvatskoga jezika u drugoj polovici 20. stoljeća, 3. Filološka djelatnost Dragutina Antuna Parčića, 4. Hrvatski idiomi i poredbeno jezikoslovlje, 5. Kulturološki aspekti hrvatske književnosti, 6. Modernost hrvatske književnosti 20. stoljeća i 7. Dva stoljeća hrvatske znanosti o književnosti (kritika, teorija, estetika): Franjo Marković. Uz tih sedam okvirnih tema potrebno je ipak reći nekoliko opazaka. Prvo, Dragutin Parčić i Franjo Marković istaknuti su u tematici prvenstveno zato što je njihova uloga u povijesti hrvatske filologije bila u prošlosti nedovoljno cijenjena, a osim toga, zadarski se kongres održavao upravo na stotu obljetnicu Parčićeve smrti.³ Što se tiče samih referata prema navedenim okvirnim tematskim područjima, oni su, bar prema već spomenutoj *Knjizi sažetaka*, raspoređeni ovako: I. tema 24 referata, II. 43, III. 17, IV. 12 (ukupno iz jezikoslovnih filoloških tema 96 referata), V. tema 43, VI. 55, VII. 12 (ukupno iz književnofiloloških tema 110 referata), sve u svemu ukupno 206 referata s isto tolikim brojem sažetaka na raznim velikim, ali i malim jezicima.

Ako se radi o sažetcima, potrebno je reći i o njima nekoliko općenitih riječi, ali potreban je očito i jedan također općenit komentar o samome kongresu, o tematici, sudionicima (i to i prisutnima i odsutnima), o tehničkim detaljima, itd., itd.

Uz 206 referata tiskano je u *Knjizi sažetaka* također i 206 raznojezičnih apstrakata obrađivanih tema. Sažetci su bili 38 na njemačkom jeziku, 129 na engleskome, 5 na francuskome, 15 na talijanskome, 5 na slovenskome, 1 na makedonskome, 8 na poljskome, 2 na ukrajinskome, 3 na ruskome. Taj nas izbor jezika za sažetke nikako ne može zadovoljiti, najmanje za jedan slavistički kongres. Prije svega, smisao je sažetka da čitatelj koji ne zna jezik kojim je pisan referat, ili koji nije mnogo zainteresiran za temu pa samo hoće vidjeti o čemu se radi, može u sažetku dobiti potrebnu informaciju u oba slučaja. Zato je potrebno da se sažetci pišu na takozvanim velikim jezicima, to jest na francuskom ili engleskom,⁴ još uvijek služi i njemački jezik, često dolaze u obzir i španjolski ili ruski,

³ Franjo Marković (1845-1915.), Dragutin Parčić (1832-1902.).

⁴ U posljednjim desetljećima za sve više struka i osobito za mlađe znanstvenike sve više nastupa engleski jezik kao jedini za sažetke, a sve više i češće i kao jezik samih rasprava. U samoj je slavistici, u dobru dijelu svijeta, takav proces bar usporen.

a neki jezici dobro dolaze za određenu specifičnu problematiku, primjerice talijanski za mediteranizam, arapski za islamsku specijalističku problematiku, i sl. Takozvani mali jezici nemaju smisla kao izrazi za sažetke. To sve vrijedi, naravno, za većinu struka, ali kada se radi o slavistici, za slavističke publikacije i znanstvene skupove, najpraktičniji su sažetci na ruskome jeziku, ne samo za slavenske nego i za neslavenske slaviste. To praktički znači da navedeni sažetci na slovenskome, makedonskom i ukrajinskome jeziku nisu imali pravoga smisla.

Ta je tema na poseban način vezana s jednom drugom specifičnosti zadarskoga kongresa hrvatskih slavista. Dvjestotinjak i više referata nije baš uobičajno za nacionalne znanstve kongrese bar većine struka, a filoloških posve sigurno. Na zadarskome kongresu nisu nastupili mnogi istaknuti slavisti ili filolozi koji se bave i slavističkim temama. Neki su sigurno bili spriječeni raznim ozbiljnim razlozima, ali broj je ipak previsok, iako nisam sustavno istraživao. Nisu bili u Zadru Stjepan Babić, Nikola Batušić, Dunja Fališevac, Sanda Ham, Eduard Hercigonja, Dubravko Jelčić, Radoslav Katičić, Tomislav Ladan, Mijo Lončarić, Dragica Malić, Antica Menac, Milan Moguš, Ivanka Petrović, Petar Šimunović, Antun Šojat, Stjepko Težak, Vesna Zečević, a i mnogi za kroatistiku i slavistiku zanimljivi "neslavisti" kao primjerice Branko Glavičić, Milka Jauk-Pinhak, Mislav Ježić, August Kovačec, Ranko Matasović, Darko Novaković, Vojmir Vinja, Viktor Žmegač, da konačno zaključim taj slučajno odabrani popis imena koja nisam našao u kongresnome "Adresaru sudionika".

Nasuprot tomu, u *Knjizi sažetaka* zadarskoga kongresa, a također i u izdanjima *Raspored rada. Adresar sudionika* ima previše anonimnih imena ljudi koji žele nekako "na brzinu" i "bez rizika" steći određen znanstveni status u hrvatskoj filologiji. Ta se imena ne pojavljuju u našim profesionalnim filološkim zbornicima i časopisima, jer u takvim izdanjima postoje recenzenti, koji su, što je naravno, osjetljivi na profesionalnu kvalitetu. Mislim da izrečena kvalifikacija vrijedi ne samo za priličan broj hrvatskih sudionika nego i za bar neke iz drugih zemalja (imali referat ili ne, nego samo sudjelovali).⁵ U svakom slučaju predlažem za buduće hrvatske slavističke kongrese da se kandidati za nositelje referata prethodno najavljuju sa svojim hrvatskim sažetcima određenomu stručnom tijelu, koje će recenzirati teme i prihvaćati ih ili odbijati.

Mislim da sam o zadarskome kongresu hrvatskih slavista iznio već više-manje sve što je u ovom ili onom smislu bilo bitno, trebalo bi još samo naglasiti dobru organizaciju samoga kongresa i dobru suradnju sa zadarskim filozofskim fakultetom⁶, na kojem su održavana sva zasjedanja kao i razni organizacijski sastanci. Osim toga, treba pohvaliti i dobru organizaciju uspjelih izleta za sudionike kongresa.

Kao što je bilo rečeno na početku, 21.-26. listopada 2002. održavano je i redovno godišnje zasjedanje uredništva i radne skupine Općeslavenskoga lingvističkog atlasa. Sudionici na takvu skupu, a većina je već bila u mnogim slavenskim zemljama i raznim gradovima gdje su održavani slični sastanci, oduševljeni su bili zadarskim skupom. Drugdje

⁵ Prema već spominjanome adresaru sudionici na zadarskome kongresu hrvatskih slavista došli su iz sljedećih zemalja: BiH 2, Crna Gora 1, Slovenija 6, Poljska 11, Ukrajina 2, Rusija 1, Austrija 2, Njemačka 11, Nizozemska 2, Švedska 1, Australija 1, USA 1, Kanada 1, Italija 2, Mađarska 7, Finska 1 (zadržat ćemo bez riječi stanovito čuđenje o izostanku ijednoga sudionika iz nekih i slavenskih i neslavenskih zemalja).

⁶ Sada je to Sveučilište u Zadru.

su bili često smješćavani podalje od samoga mjesta zasjedanja, čak ne uvijek svi zajedno i ne uvijek baš u hotelima, radne su prostorije često bile slabo opremljene (pribor za crtanje karata, mjesta za postavljanje samih karata, i sl.), prehrana je često bila osrednja i najčešće ne na istome mjestu gdje su održavani sastanci. U Zadru je pak, po općem mišljenju, sve bilo sjajno. Sastanci su održavani u prostranome hotelu "Kolovare", koji se nalazi na samoj morskoj obali (s vlastitom plažom) i malo izvan gradskoga središta. Radni prostori za sve sekcije bili su također u istome hotelu, uz svu potrebnu tehničku opremu. I što je najvažnije, u istome je hotelu bilo i spavanje za sve sudionike, hrvatske i strane, i prehrana također, i to zaista više nego zadovoljavajuća. Ne smiju se zanemariti ni veoma dobro organizirani, istodobno i kulturni i zabavni, izleti za sudionike zadarskoga zasjedanja Općeslavenskoga lingvističkoga atlasa (OLA).

Uvjete u hotelu "Kolovare", u suradnji sa zadarskim vlastima i s Hrvatskom akademijom znanosti i umjetnosti u Zagrebu, osigurao je u prvom redu istaknuti zadarski filolog, kroatist i slavist, profesor dr. sc. Josip Lisac, prije svega dijalektolog i ujedno autor jedne od najkvalitetnijih slavenskih knjiga dijalektološke sinteze.⁷

TWO ZADAR SLAVIC CONGRESSES IN 2002

SUMMARY

The article presents the basic facts about the Third Congress of Croatian Slavic Scholars and about the Croatian meeting of the editorial board and the working group of the General Slavic Linguistic Atlas (OLA), both of which meetings took place in Zadar in October 2002.

KEY WORDS: *Zadar, congress, slavic studies, dialectology*

⁷ Josip Lisac, *Hrvatska dijalektologija 1., Hrvatski dijalekti i govori štokavskog narječja i hrvatski govori torlačkog narječja*, Zagreb, Golden Marketing - Tehnička knjiga, 2003. (168 str.) - U knjizi su za sada najkompletnije bibliografije iza svakoga dijalekta. Predviđaju se još dva sveska, to jest knjige o dijalektima kajkavskoga i čakovskog narječja.